

Specifika podnikání na venkově

Ing. Blanka Fedáková

Definice venkova obecně:

- obydlený prostor mimo městské lokality,
- tradičně charakterizovaný orientací na zemědělství
- menší hustotu obyvatelstva,
- jiným způsobem života,
- většinou propojeným s přírodou,
- jinou sociální strukturou ve srovnání s městem

Definice venkova obecně:

Venkovská (rurální) komunita se většinou vymezuje v protikladu ke komunitě městské (urbánní) těmito znaky:

- vyšší mírou vzájemné sociální závislosti,
- menší variabilitou profesních možností,
- menší sociální diferenciací a také zúženým prostorem sociální mobility,
- silnější vazbou na tradici a slabší inklinací k sociální změně,
- silnější determinací přírodním prostředím

Venkov se podstatně změnil

- zemědělství již sice nemá hlavní úlohu, v současné době je v zemědělství zaměstnáno cca 3% všech obyvatel, ale přesto k obrazu venkova stále patří
- jeho funkce se však mění od intenzivní k extenzivní, od čistě produkční ke krajinotvorné a stabilizační
- venkovské obyvatelstvo ve větší míře vyhledává pracovní příležitosti mimo své obce (přes 80 % obyvatel za prací vyjíždí), a to jak v oblasti průmyslu a stavebnictví, tak i služeb
- soukromé podnikání se stalo běžnou součástí života

Definice venkova :

Venkovský prostor je složitý, dynamický, prostorově organizovaný, geografický systém, zahrnující přírodní a umělé přírodní, abiotické a biotické prvky.

Z hlediska sociologie je venkov charakterizován především specifickým typem komunity. (tzv. vesnickou komunitou) vyšší mírou vzájemné sociální závislosti: menší variabilitou profesních možností, silnější vazbou na tradici a slabší inklinací k sociálním změnám a silnějším vztahem k okolní přírodě

Venkov a zemědělství :

Venkov je stále spojován se zemědělstvím, i když již toto odvětví dávno není tím hlavním, co venkovany živí a zaměstnává.

Považujeme-li však za zemědělství i osobní hospodářství a obdělávání zahrad, sadů, vinic a políček, můžeme konstatovat, že k zemědělství má většina venkovanů stále blízko.

Venkov je dnes synonymem přírody, krajiny, prostoru a volnosti, a ať již bude plnit funkci výrobní, rekreační či ekologickou, stále to bude nedílná součást kulturní krajiny, o níž je třeba pečovat a zachovat ji pro příští generace.

Dělení venkova :

Evropský statistický úřad (EUROSTAT) používá metodiku OECD, vychází ze dvou hierarchických úrovní:

- lokální úroveň (obec) – ve které žije méně než 150 obyvatel na km²

- regionální úroveň (venkovské území – NUTS 3, okresy), funkční administrativní území)

Dělení venkova :

Evropský statistický úřad (EUROSTAT) používá metodiku OECD, vychází ze dvou hierarchických úrovní:

- **převážně venkovské**, kde více než 50 % obyvatel regionu žije ve venkovských obcích
- **významně venkovské**, kde ve venkovských obcích žije 15 – 50 % obyvatel regionu
- **výrazně městské**, kde ve venkovských obcích žije méně než 15 % obyvatel regionu

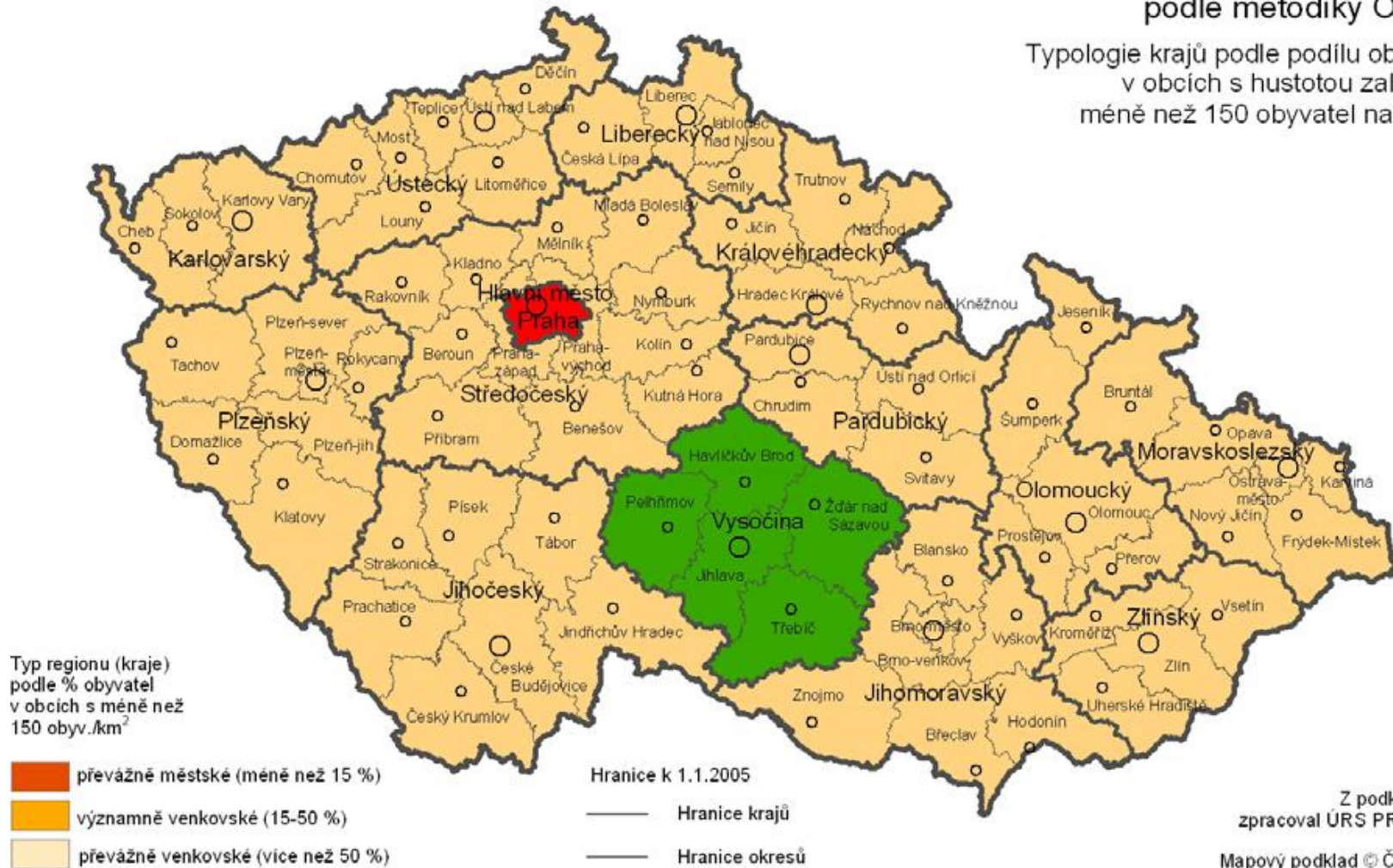
Definice venkova obecně:

Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013

- vychází z Národního strategického plánu rozvoje venkova a
- zajišťuje působení Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova.
- pro klasifikaci venkovských regionů používá EU metodiku OECD
- Program dále pracuje s vymezením venkovského prostoru ČR na příměstský, mezilehlý a odlehlý.

Vymezení venkovských regionů jako krajů (jednotek NUTS 3) podle metodiky OECD

Typologie krajů podle podílu obyvatel v obcích s hustotou zalidnění méně než 150 obyvatel na 1 km²

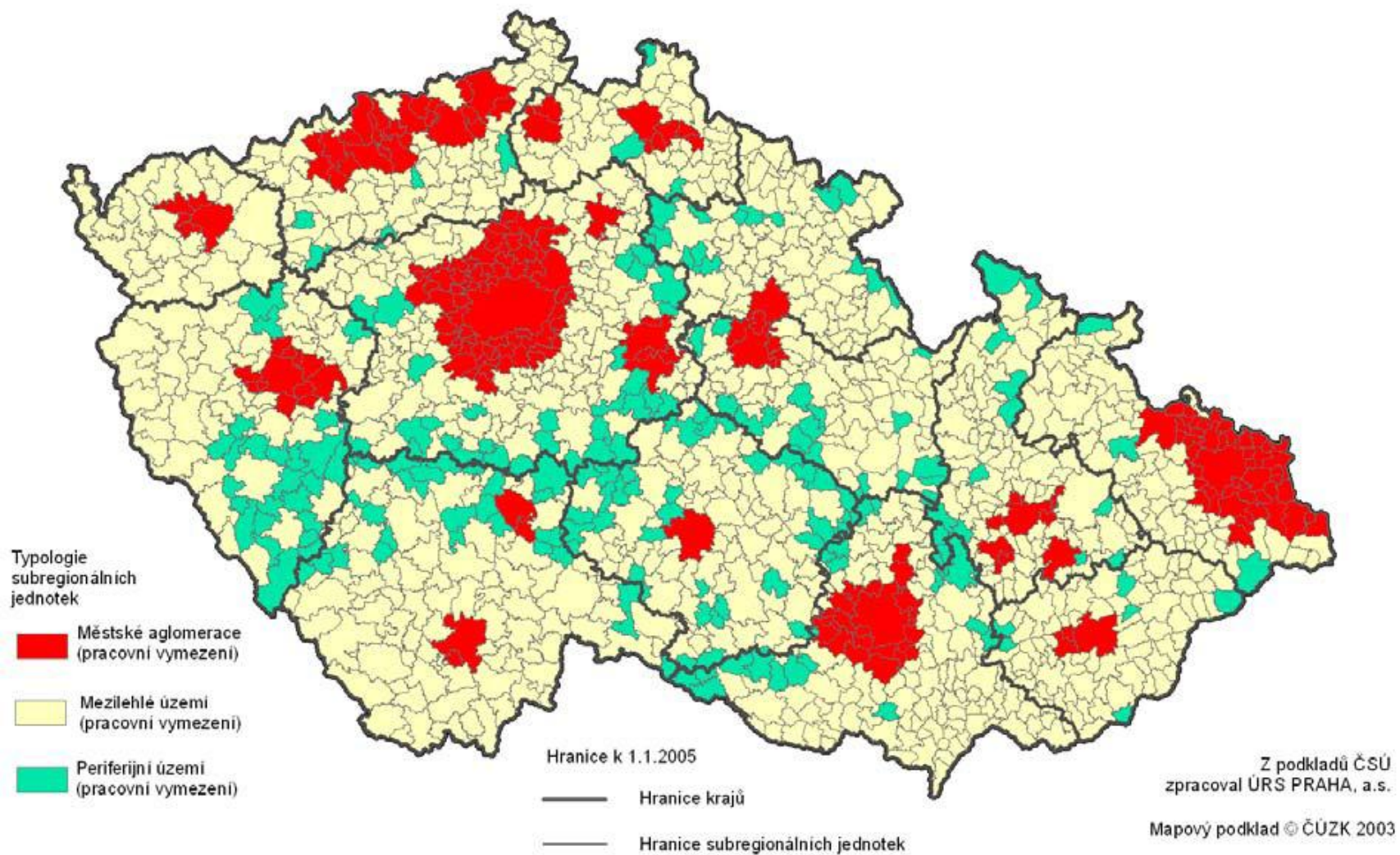
Pojetí venkova pro dotace:

-**příměstský venkov** lze považovat venkovské obce v rámci městských aglomerací, resp. úzce vymezených urbanizovaných území (s více než 50 000 obyvateli),

-**odlehlý venkov** zahrnuje zejména tzv. periferijní území, tj. území s nepříznivými sociálně-ekonomickými charakteristikami obyvatelstva a osídlení,

-**mezilehlý prostor** pak zahrnuje zbývající území ČR.

Typologie prostorů pro klasifikaci venkovských obcí

Pojetí venkova pro dotace:

Za venkovské obce se v ČR zpravidla považují obce s méně než 2 000 obyvateli.

Představují 89,82 % všech obcí a spravují území, které tvoří 73,6 % plochy státu.

Žije v nich však pouze čtvrtina (26,3 %) obyvatel, což je v absolutním vyjádření 2 689 676 osob

Kompetence pro rozvoj venkova

V rámci rozvoje venkova v současnosti dochází v důsledku roztržité kompetence:

- k roztržitosti administrativy
- k nedostatku finančních prostředků, jako důsledku jednostranných přístupů
- absence komplexní politiky.

Venkovem se doposud věcně zabývají převážně dva resorty:

- Ministerstvo zemědělství
- Ministerstvo pro místní rozvoj
- (dílčí úlohu plnilo též Ministerstvo životního prostředí prostřednictvím Státního fondu životního prostředí podporou kanalizací a čistíren odpadních vod obcí).

Kompetence pro rozvoj venkova

Ministerstvo zemědělství (dále jen „MZe“) se venkovem zabývá z hlediska:

- zemědělství, potravinářství, vodního hospodářství, lesního hospodářství, rybářství a pozemkových úprav
- dotacemi v rámci Programu rozvoje venkova podle pravidel Společné zemědělské politiky EU

MZe však nezahrnuje:

širší hospodářské, společenské a kulturní souvislosti ve venkovském prostoru, nicméně uvědomuje si složitou situaci venkova i problémy zemědělství, potřebu jejich vzájemných vazeb, potřebu diverzifikace činností na venkově a tvorby pracovních míst i trendy politiky Evropské unie, tj. posilování podpor komplexního rozvoje venkova v návaznosti na zemědělství.

Kompetence pro rozvoj venkova

Ministerstvo pro místní rozvoj (dále jen „MMR“) se původně zabývalo venkovem převážně z hlediska rozvoje infrastruktury a pomoci obcím.

✓ Program obnovy venkova (snížení z 1,5 mld. Kč v roce 2002 na 500 mil. Kč v roce 2004) přešel na kraje.

✓ Vazba těchto programů a podpor na zemědělství však není prakticky žádná.

✓ V současné době koordinuje přípravu evropských programů v jiných resortech ve vazbě na Národní rozvojový plán.

✓ Tyto programy se však venkova týkají pouze okrajově, nejspíš jako podpora strategických a páteřních projektů nebo rozvoje lidských zdrojů.

Specifika podnikání na venkově

Ministerstvo pro místní rozvoj (dále jen „MMR“) se původně zabývalo venkovem převážně z hlediska rozvoje infrastruktury a pomoci obcím.

✓ Program obnovy venkova (snížení z 1,5 mld. Kč v roce 2002 na 500 mil. Kč v roce 2004) přešel na kraje.

✓ Vazba těchto programů a podpor na zemědělství však není prakticky žádná.

✓ V současné době koordinuje přípravu evropských programů v jiných resortech ve vazbě na Národní rozvojový plán.

✓ Tyto programy se však venkova týkají pouze okrajově, nejspíš jako podpora strategických a páteřních projektů nebo rozvoje lidských zdrojů.

Specifika podnikání na venkově

Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky

Strategie regionálního rozvoje

České republiky
Praha, květen 2006

Specifika podnikání na venkově

Venkovské regiony se vyznačují:

- nižším podílem obyvatelstva v **produktivním věku** (70,8 %), přičemž nejnižší podíl obyvatelstva v produktivním věku (66,5 %) je v nejmenších obcích (do 100 obyvatel) a zvyšuje se v závislosti na velikostní kategorii obcí.

Vylidňování venkova se zastavilo, nicméně to je způsobeno masivní výstavbou rodinných domů v okolí velkých měst a vznikem husté satelitní zástavby v těchto oblastech.

V mezilehlých a odlehlých oblastech však k **vysídlování** venkova dochází stále. Jedná se zvláště o pohraniční oblasti, oblast Vysočiny a regiony s vyšší mírou nezaměstnanosti. Týká se také častěji nejmenších obcí (do 200 až 500 obyvatel).

Venkov je ohrožován migrací **mladých** lidí do měst v důsledku nedostatku pracovních příležitostí. Nedostatek pracovních příležitostí vyvolává i velkou vyjížďku za prací, jež představuje 60 %.

Specifika podnikání na venkově

Venkovské regiony se vyznačují:

Zaměstnanost obyvatel českého venkova **ve službách** je o 26 % nižší než v městských oblastech, zároveň v uvedeném ukazateli zaostává o 10 % oproti průměru EU 25

Struktura ekonomických aktivit na venkově je mnohem chudší než celostátní průměr. Markantní je to zejména u tržních služeb, včetně poradenství pro podnikání, využívání ICT nebo vzdělávání k lepšímu uplatnění na trhu práce.

V České republice doposud není plně rozvinuta **venkovská turistika** a není využit potenciál **přírodního a kulturního dědictví** a agroturistiky. Turistická infrastruktura a úroveň propagace neodpovídá standardům Evropské unie a doprovodné služby (ubytovací, stravovací a informační) mají nízkou úroveň.

Specifika podnikání na venkově

Venkovské regiony se vyznačují:

Atraktivita venkovských obcí pro život a podnikání, pokud nejsou v okolí velkých měst, je nízká.

Z hlediska vybavenosti občanskou a technickou infrastrukturou disponuje většina venkovských obcí (cca 62 %) **základní občanskou vybaveností.**

Některé vesnice mají neupravená veřejná prostranství a zeleň, jiné obsahují neorganické budovy nebo stavby a plochy, které ztratily svůj účel.

Minimální počet venkovských obcí a zemědělských podniků disponuje energetickým hospodářstvím založeným **na obnovitelných zdrojích energie**

Specifika podnikání na venkově

Tab.č. 3.1.1 Průměrné hodnocení jednotlivých priorit obcemi

priorita	průměrné hodnocení
Dopravní infrastruktura	8,1
Technická infrastruktura	7,9
Vzhled obce	7,8
Podpora podnikání	2,7
Cestovní ruch	4,1
Občanská vybavenost	4,5
Vzdělávání	4,4
Sociální služby	3,4
Volno-časové aktivity	5,3
Bezpečnost	4,2

Pramen: ÚZEI

Specifika podnikání na venkově

Tab.č. 3.1.3 Průměrné hodnocení jednotlivých priorit v NUTS2

NUTS	Dopr. infra	Tech. infra	Vzhled obce	Podp. podn	Cest. ruch	Obč. vybav	Vzděl.	Soc. služby	vol-čas. akt	Bezpeč.
CZ02	8,2	8,4	7,7	1,9	3,1	4,7	4,2	3,6	5,1	4,5
CZ03	8,2	8,4	7,8	2,9	4,1	4,8	3,0	2,7	5,0	3,9
CZ04	8,0	7,1	8,0	3,3	5,0	5,1	4,4	3,4	5,6	3,8
CZ05	8,0	7,8	7,9	2,8	4,5	4,7	4,6	3,4	5,5	4,3
CZ06	7,8	7,7	7,6	2,7	4,2	4,0	4,4	3,1	5,4	4,4
CZ07	8,4	7,7	7,8	3,1	4,1	4,0	5,6	4,3	5,4	3,8
CZ08	7,9	7,5	7,6	2,6	4,3	3,9	6,0	5,2	5,4	4,0
CR	8,1	7,9	7,8	2,7	4,1	4,5	4,4	3,4	5,3	4,2

Pramen: ÚZEI

Specifika podnikání na venkově

Závěr:

Problémem venkova již není jen zachování zemědělství, ale **stabilizace obyvatelstva na venkově.**

Podíl pracovníků v zemědělském sektoru není dostatečně stabilizujícím faktorem venkovského osídlení.

Je nutná změna hospodářské struktury venkova a vytvoření atraktivního prostředí pro bydlení a podnikání, včetně podmínek pro malé podnikatele, tj. podpořit tvorbu nových pracovních míst diverzifikací činností mimo zemědělství a zlepšit kvalitu života ve venkovských oblastech.

Bariérou pro zakládání mikropodniků na venkově zůstává obava z podnikatelského rizika a nedostatek vstupního kapitálu

Specifika podnikání na venkově

Pokud chceme mluvit o rozvoji venkova, potom je nutné vidět to vidět přes rozvoj obce

Pravomoci a povinnosti obce v oblasti rozvoje jsou vymezeny poměrně obecně v zákonu o obcích a podle jednotlivých rozvojových témat pak v celé řadě specializovaných zákonných norem.

Základním nástrojem tohoto procesu je strategické plánování:

- cílem je určit,co je třeba dělat, aby byly dosaženy potřebné změny
- po dokonalém poznání problémů a rozporů je nutné se soustředit na oblasti, kde je jich nejvíc.
- výstupem je pak návrh opatření, jejich postupné uskutečňování, které zlepší ekonomické a sociální podmínky obyvatel

Specifika podnikání na venkově

Místní ekonomický rozvoj představuje:

- různé způsoby přímých a nepřímých zásahů nebo ovlivňování situace soukromých firem
- jde o to, aby se ve spolupráci různých „hráčů“ na místní úrovni (místních i státních orgánů, podnikatelů a jejich sdružení apod.) zvýšila konkurenceschopnost obce a zlepšily se místní podmínky pro rozvoj soukromého sektoru
- snahou obce je podpořit vytváření nových pracovních míst, růst místních podniků, vznik nových, ať už z místních zdrojů nebo přilákáním firem odjinud
- a konečně i zvýšení příjmů - jednotlivců, podnikatelů a v neposlední řadě i obce samotné.

Účelem místního ekonomického rozvoje je zlepšit kvalitu života v obci a spokojenost jejich obyvatel.

Specifika podnikání na venkově

Důvody pro obce proč se mají zabývat místním ekonomickým rozvojem:

1. Investiční rozhodování podniků a podnikatelů se v konečném důsledku vždy děje na místní úrovni a má místní dopady.

Znamená to, že obce si navzájem konkurují ve snaze udržet podniky a podnikatele a přilákat nové investice.

2. Obce mají, a v některých případech i získávají, mnohé kompetence, které rozhodují o podmínkách jejich dalšího rozvoje.

Například většina investic, které přímo ovlivňují podmínky pro podnikání, jako je třeba infrastruktura, se odehrává na místní úrovni.

3. Obce ekonomicky silné, se zdravým a rozvíjejícím se soukromým sektorem, mohou nabízet obyvatelům práci a dobré životní podmínky, ať už vyjádřené vyšší příjmů, nebo kvalitou a rozsahem veřejných služeb.

Specifika podnikání na venkově

Nástroje místního ekonomického rozvoje:

Projekty ekonomického rozvoje je směřovat do dvou oblastí.

První je **poskytování přímé podpory** vybraným podnikatelům, podnikům a jejich institucím.

Druhou oblastí jsou **nepřímé zásahy** – zlepšování místního podnikatelského prostředí. To tolik nestojí. Lze vystačit s organizačními změnami nebo se zlepšením funkce místní správy. V případě nepřímých zásahů jsou projekty zaměřeny na všechny podnikatele a nástroje jsou spíše typu veřejné služby pro podnikatelské klienty.

Příklady přímých a nepřímých nástrojů místního ekonomického rozvoje:

Přímé nástroje: scelování pozemků, jejich prodej a pronájem, výstavba infrastruktury, školení a příprava pracovní síly, kapitálové podpory

Nepřímé nástroje: usnadňování úředních postupů, poskytování informací a technické asistence, podpora marketingových aktivit

Specifika podnikání na venkově

Závěr:

- kompetence pro rozvoj venkova jsou roztržštěné
- podnikání na venkově je rozdílné ve srovnání s podnikáním v městě a průmyslovém měřítku
- podpora obcí je důležitá, ale má omezenou působnost a zejména z hlediska zdrojů prakticky nulovou
- zemědělství není již nosným odvětvím pro rozvoj venkova a je nutné diverzifikovat podnikatelské aktivity pro stabilizaci obyvatelstva a udržitelný rozvoj venkova
- je důležité využití podpůrných a dotačních programů pro diverzifikaci podnikatelských aktivit ve venkovském prostoru

Specifika podnikání na venkově

A jaké jsou možnosti podpor podnikání na venkově ?

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD)

-Program rozvoje venkova

Evropský fond pro regionální rozvoj

-Obecná podpora malého a středního podnikání

Regionální operační programy

- zvýšení jejich konkurenceschopnosti a atraktivity pro investice a na posílení kvality života obyvatel

Operační program Podnikání a inovace

A jaké jsou možnosti podpor podnikání na venkově ?

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD)

-Program rozvoje venkova

Evropský fond pro regionální rozvoj

-Obecná podpora malého a středního podnikání

Regionální operační programy

- zvýšení jejich konkurenceschopnosti a atraktivity pro investice a na posílení kvality života obyvatel

Operační program Podnikání a inovace

Prioritní osa 1 – „Vznik firem“

Zvyšovat motivaci k zahájení podnikání, zintenzívnit aktivitu malých a středních podniků a vytvářet podmínky pro využití nových finančních nástrojů pro zahájení podnikání.

Cílem oblasti podpory je:

- zlepšit přístup zejména začínajícím drobným podnikům k finančním zdrojům,
- financovat realizaci podnikatelských záměrů občanů poprvé nebo s delším časovým odstupem vstupujících do podnikání,
- zvýšit zájem o podnikání, usnadnit vstup novým subjektům do podnikání, odstranit překážky při financování projektů začínajících podnikatelů a zvyšovat zaměstnanost

Příjemci podpory jsou drobní podnikatelé (do 10 zaměstnanců).

Operační program Podnikání a inovace

Prioritní osa 2 – „Rozvoj firem“

Zvýšit konkurenceschopnost podniků zaváděním nových výrobních technologií, zintenzivnit rozvoj informačních a komunikačních technologií a služeb pro podnikání.

Cílem oblasti podpory je:

- podpořit realizaci menších rozvojových podnikatelských projektů malých podnikatelů s kratší historií, pro které je bariérou získání externího financování nižší vlastní kapitálová vybavenost nebo omezená možnost poskytnout zajištění úvěru,
- podpořit rozsáhlejší rozvojové podnikatelské projekty malých a především středních podnikatelů se zaměřením na nákup technologií,
- usnadnit realizaci podnikatelských projektů malých a středních podnikatelů zajišťujících zachování konkurenceschopnosti či další expanzi podniku, a to v případech, kdy poskytnutí bankovního úvěru je rizikovější z důvodu omezených možností poskytnutí dostatečného zajištění úvěru,
- cestou komplexní energetické služby zajistit snížení spotřeby energie a podpořit zvyšování účinnosti při výrobě a spotřebě energie v zařízeních zákazníků, při využití formy EPC („Energy Performance Contracting“).

Příjemci podpory budou podnikatelské subjekty (MSP).

ROP NUTS II Jihozápad

Regionální operační program NUTS II Jihozápad je určen pro region soudržnosti Jihozápad sestávající z Plzeňského a Jihočeského kraje.

Zaměřuje se na

- zlepšení dopravní dostupnosti a propojení regionu vč. modernizace prostředků veřejné dopravy,**
- podporu rozvoje infrastruktury i služeb cestovního ruchu,**
- přípravu menších podnikatelských ploch a zlepšování podmínek k životu v obcích a na venkově především prostřednictvím zkvalitnění vzdělávací, sociální a zdravotnické infrastruktury.**

Udržitelný rozvoj cestovního ruchu

Rozvoj a modernizace infrastruktury pro cestovní ruch

Výstavbu, obnovu, rozvoj, rekonstrukce a úpravy základní a doprovodné infrastruktury pro turistiku (např. informační centra, turistické trasy, naučné stezky, hippostezky, lyžařské trasy a areály, včetně přístřešků, odpočívadel, systémů značení, zařízení pro úpravu tratí, přístaviště a mola pro vodní turistiku, další aktivity pro provozování ekoturistiky apod.);

Zlepšování kvality a nabídky ubytovacích a stravovacích zařízení

Výstavbu, popř. modernizaci lehkých sezónních ubytovacích zařízení včetně související doplňující infrastruktury (např. veřejná tábořiště, autokempinky, chatové osady);

Výstavbu, rekonstrukce a modernizace vhodných objektů na celoroční ubytovací zařízení včetně doprovodné infrastruktury a nezbytného zázemí;

**Děkuji za pozornost k první části
přednášky**